

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджую»

«Погоджено»

Ректор Східноєвропейського
національного університету
імені Лесі Українки

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

підготовки здобувачів вищої освіти

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

галузь знань: 07 – Управління та адміністрування

спеціальність: 073 – Менеджмент

ступінь вищої освіти: доктор філософії

Луцьк – 2020

ПЕРЕДМОВА

1. Розроблено і внесено кафедрою менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

2. Затверджено та надано чинності Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

3. Введено вперше.

4. Склад проектної групи:

ВСТУП

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (далі – програма) є нормативним документом, в якому визначається нормативний зміст навчання, компетенції, встановлюються вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки здобувачів.

Мета освітньо-наукової програми – забезпечення системного підходу у підготовці здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Завдання – поглибити теоретичні знання та практичні уміння і навички у галузі управління та адміністрування за спеціальністю менеджмент, розвинути мовні компетентності, сформувані універсальні навички дослідника, достатні для проведення та успішного завершення наукового дослідження і подальшої професійно-наукової діяльності.

Освітня складова програми ґрунтується на фундаментальних постулатах менеджменту та результатах сучасних наукових досліджень у сфері інноваційного розвитку теорії і практики менеджменту. Вона передбачає надання спеціальних знань та професійну підготовку у сфері менеджменту, необхідних для проведення наукового дослідження і подальшої професійно-наукової діяльності, поєднання лекційних та практичних занять, науково-педагогічної практики, консультування із науковим керівником, науковцями та викладачами із самостійною науково-навчальною роботою

Наукова складова базується на циклі наукової підготовки і включає: роботу над дисертацією, наукові семінари, написання наукових статей, тез конференцій, розробці інших інтелектуальних продуктів.

Це обумовлює формування таких циклів програми: професійної наукової підготовки, нормативної частини, наукової підготовки, практичної підготовки.

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» використовується у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки при:

- розробленні навчальних планів; програм навчальних дисциплін;
- розробленні засобів діагностики якості підготовки здобувачів та якості освітніх послуг;
- визначенні змісту навчання як бази для оволодіння новими навичками науково-дослідної роботи, формування наукового продукту, набуття фахових і загально-наукових компетенцій;
- розробленні методичного забезпечення навчального процесу.

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Загальна характеристика (спрямованість) освітньо-наукової програми	
Офіційна назва освітньої програми	Менеджмент Management
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 49 кредитів ЄКТС освітньої компоненти освітньої програми, термін освітньої компоненти освітньої програми – 2 роки, загальний термін навчання - 4 роки
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	Рівень вищої освіти «Магістр»
Мова(и) викладання	Українська мова
Основні поняття та їх визначення	В освітній програмі використано основні поняття та їх визначення відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність»
2. Зміст освітньо-наукової програми	
Орієнтація освітньої програми	Освітня програма ґрунтується на фундаментальних постулатах менеджменту та результатах сучасних наукових досліджень у сфері інноваційного розвитку теорії і практики менеджменту.
Основний фокус освітньої програми	Освітня програма передбачає надання спеціальних знань та професійну підготовку у сфері менеджменту, необхідних для проведення наукового дослідження і подальшої професійно-наукової діяльності Ключові слова: управління та адміністрування, менеджмент, система менеджменту, процес менеджменту, функції менеджменту, методи менеджменту, управлінські рішення
3. Мета і завдання освітньо-наукової програми	
Мета	Забезпечення системного підходу у підготовці здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».
Завдання	Поглибити теоретичні знання та практичні уміння і навички у галузі управління та адміністрування за спеціальністю менеджмент, розвинути мовні компетентності, сформувані універсальні навички дослідника, достатні для проведення та успішного завершення наукового дослідження і подальшої професійно-наукової діяльності.
4. Стиль і методика викладання освітніх дисциплін, система оцінювання	
Викладання та навчання	Поєднання лекційних та практичних занять, науково-педагогічної практики, консультування із науковим керівником, науковцями та викладачами із самостійною науково-навчальною роботою
Оцінювання	Екзамени, заліки, поточний контроль
5. Наукова складова програми	
Підготовчий етап	Наукова складова базується на циклі наукової підготовки і включає: роботу над дисертацією, наукові семінари, написання наукових статей, тез конференцій
Завершальний етап	Попередній захист, захист дисертації
6. Асистентська педагогічна практика	
	Педагогічна практика – 2 кредити

7. Проміжкові та підсумкова атестації	
Проміжна атестація	Цикл професійної наукової підготовки – екзамени і заліки Цикл нормативної частини – екзамени і заліки Цикл наукової підготовки – атестація Цикл практичної підготовки - практика
Підсумкова атестація	Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється спеціалізованою вченою радою, постійно діючою або утвореною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії захищають дисертації, як правило, у постійно діючій спеціалізованій вченій раді з відповідної спеціальності, яка функціонує у вищому навчальному закладі, де здійснювалася підготовка аспіранта. Вчена рада вищого навчального закладу має право подати до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти документи для акредитації спеціалізованої вченої ради, утвореної для проведення разового захисту, або звернутися з відповідним клопотанням до іншого вищого навчального закладу, де функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності
8. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії з соціальних наук	
Внутрішня – Ресурсне забезпечення реалізації освітньої програми	
Специфічні характеристики кадрового забезпечення	100% науково-педагогічних працівників, задіяних до викладання циклу дисциплін, що забезпечують спеціальні (фахові) компетентності аспіранта, мають наукові ступені та вчені звання
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	Використання сучасного програмного забезпечення: «1С: Підприємство», «Enterprise Project Management», «MD Office», «Парус»
Специфічні характеристики інформаційно-методичного забезпечення	Використання віртуального навчального середовища СНУ імені Лесі Українки та авторських розробок науково-педагогічних працівників
Зовнішня – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між СНУ імені Лесі Українки та університетами України
Міжнародна кредитна мобільність	У рамках програми ЄС Еразмус+ на основі двосторонніх договорів між СНУ імені Лесі Українки та навчальними закладами країн-партнерів
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливе, після вивчення курсу української мови

9. Результати навчання та науково-дослідницької роботи аспірантів	
Результати навчання	
1. Знання (ЗН)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність продемонструвати глибокі знання історичних та сучасних тенденцій розвитку менеджменту. 2. Здатність продемонструвати глибокі знання вітчизняного і зарубіжного наукового доробку та практичного досвіду у сфері менеджменту. 3. Здатність продемонструвати глибокі знання теоретико-прикладних засад широкого спектру різновидів та сфер менеджменту. 4. Здатність продемонструвати глибокі знання і розуміння класичної та сучасної методологічно-методичної бази досліджень соціально-економічних явищ і процесів у різних сферах менеджменту. 5. Здатність продемонструвати розуміння філософської методології наукового пізнання та психолого-педагогічних аспектів професійно-наукової діяльності. <p>Здатність продемонструвати достатні знання іноземної мови, необхідні для ведення наукової бесіди та письмового представлення результатів наукового дослідження.</p>
2. Уміння (УМ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застосовувати одержані знання з різних предметних сфер менеджменту для формулювання та обґрунтування нових теоретичних положень і практичних рекомендацій у конкретній області дослідження. 2. Інтегрувати та застосовувати одержані знання з різних міжпредметних сфер у процесі розв'язання теоретико-прикладних завдань у конкретній області дослідження. 3. Обирати і застосовувати методологію та інструментарій наукового дослідження при здійсненні теоретичних й емпіричних досліджень у сфері менеджменту. 4. Уміння проводити наукові дослідження на засадах ідентифікування актуальних наукових проблем, визначення цілей та завдань, формування та критичного аналізу інформаційної бази, обґрунтування матеріалів дослідження та формулювання авторських висновків і пропозицій. 5. Здійснювати економіко-математичне моделювання та соціально-економічне діагностування різних процесів та об'єктів у сфері менеджменту. <p>Вести наукову бесіду та дискусію рідною та іноземною мовою на належному науковому рівні, презентувати результати наукових досліджень в усній та письмовій формі.</p>
3. Комунікація (КОМ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Уміння спілкуватись діловою науковою та професійною мовою, застосовувати різні стилі мовлення, методи і прийоми спілкування, демонструвати широкий науковий та професійний словниковий запас. 2. Уміння застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні інструменти і технології для забезпечення ефективних наукових та професійних комунікацій.
4. Автономія і відповідальність (АіВ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність самостійно проводити наукові дослідження та приймати рішення. 2. Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації. 3. Здатність усвідомлювати та нести особисту відповідальність за одержані результати дослідження.
Результати науково-дослідницької роботи	<p>Науковий продукт (монографії, статті, тези, патенти тощо)</p> <p>Попередній захист, захист дисертації</p>

10. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури	
Інтегральна компетентність (ІНТ)	Здатність продукувати наукові ідеї, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, вирішувати комплексні проблеми в процесі дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження у менеджменті
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ґрунтовні знання теоретико-прикладних засад менеджменту та суміжних сфер галузі управління та адміністрування. 2. Здатність ініціювати та проводити оригінальні наукові дослідження, ідентифікувати актуальні наукові проблеми, здійснювати пошук та критичне аналізування інформації. 3. Здатність продукувати конструктивні ідеї, застосовувати нестандартні підходи до вирішення складних завдань. 4. Усвідомлення необхідності перманентного навчання та здатність самовдосконалюватись протягом життя. 5. Уміння виявляти ораторську майстерність, вести наукову бесіду та дискусію щодо загальних суспільних та спеціальних наукових проблем, аргументувати власну позицію. 6. Здатність бути цілеспрямованим, наполегливим, старанним та усвідомлювати соціально-моральну відповідальність за одержані наукові результати. 7. Здатність раціонально планувати та розподіляти власний час, самостійно проводити наукові дослідження, взаємодіяти у колективі та виявляти лідерські здібності при виконанні наукових проєктів.
Фахові компетентності (ФК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики менеджменту, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку менеджменту. 2. Ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах менеджменту. 3. Здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер менеджменту для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій. 4. Здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері менеджменту, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу. 5. Уміння здійснювати кількісне та якісне оцінювання і прогнозування різних економічних явищ та процесів у сфері менеджменту. 6. Уміння розробляти логічні та обґрунтовані послідовності, системи, механізми, моделі, тощо для конкретних економічних об'єктів у сфері менеджменту.
11. Урахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	
Аналіз функціонування діючої аспірантури	Аспірантура за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» функціонує з 2010 року. Упродовж 2010–2015 рр. до аспірантури на конкурсній основі зараховано 20 осіб, з них 11 осіб – з відривом від виробництва та 9 осіб – без відриву від виробництва. На сьогодні продовжують навчання 5 осіб та 1 особа перебуває у відпустці по догляду за дитиною до трьох років. За період

	<p>функціонування аспірантури успішно захистили дисертації 9 осіб (64%) та дисертації трьох осіб рекомендовані до захисту і знаходяться у спеціалізованих вчених радах.</p> <p>Серед захищених дисертацій: достроково захищені – 4 (О. В. Скорук, І. В. Чорнуха та ін.), згідно з графіком навчання в аспірантурі – 3 (О. В. Товстенюк, К. М. Кутикіна, С. В. Мостенець), протягом одного року після закінчення навчання – 2 (Н. О. Грицюк, М. М. Кутузова). Захисти дисертацій відбувалися у спеціалізованих вчених радах Національного університету харчових технологій (м. Київ), НУ «Львівська політехніка», ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права», Львівської комерційної академії тощо.</p> <p>Протягом зазначеного часу успішно захистили дисертації 4 здобувачі та один продовжує працювати над дисертацією.</p> <p>Загальна успішність навчання та науково-дослідної роботи аспірантів і здобувачів за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» складає 72%.</p> <p>З 18 випускників аспірантури та здобувачів кафедри працевлаштовані 15 (84%): 13 – у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки та Волинському інституті економіки та менеджменту, 2 виконують функції керівників та фахівців в організаціях м. Луцька (ПАТ Луцьксантехмонтаж № 536, Волиньфарм). Три випускники (16%) не працевлаштовані, з них дві особи перебувають у відпустці по догляду за дитиною до трьох років</p>
Потреби ринку та роботодавців	<p>За даними Державної служби зайнятості у 2015 році існує попит на викладачів, бухгалтерів, касирів, а також менеджерів з досвідом роботи. Підприємництво є поширеною сферою діяльності не лише у великому бізнесі, але й на малих і середніх підприємствах. Відповідно до цього назріла потреби підготовки фахівців з підприємництва, торгівельної і біржової діяльності у всіх секторах економіки, в т. ч. у домогосподарствах, ОСББ тощо. Український союз промисловців та підприємців (УСПП), який об'єднує понад 30тисяч підприємств, підтверджує, що практично кожне підприємство та об'єднання в Україні має потребу в фахівцях такого рівня. Роботодавці висувують вимоги до фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, які відповідають інтегральним, загальним та фаховим компетенціям, умінням, знанням, комунікаціям, автономії та відповідальності</p>
Відповідність запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	<p>Відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям забезпечується завдяки викладанню дисциплін наукового та професійного спрямування, кожна з яких формує інтегральні, загальні та фахові компетенції, знання та уміння, комунікації та відповідальність, яким мають відповідати фахівці</p>
12. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури	
	<p>Робочі місця у державних та приватних вищих навчальних закладах, наукових і науково-дослідних установах на посадах викладачів та дослідників, на підприємствах та в організаціях різних видів діяльності, форм власності на керівних посадах.</p>

13. Розподіл змісту освітньо-наукової програми та навчальний час за

13.1. Розподіл змісту освітньо-наукової програми за циклами

№ з/п	Цикл підготовки	Обсяг навчального навантаження аспіранта (кредитів / %)		
		Обов'язкові компоненти освітньої програми	Вибіркові компоненти освітньої програми	Всього за весь термін навчання
1.	Цикл нормативної частини (загальні компетентності аспіранта)	23 / 79	6 / 21	29 / 100
2.	Цикл професійно-наукової підготовки (фахові компетентності аспіранта)	9 / 50	9 / 50	18 / 100
3.	Цикл практичної підготовки	2	-	2
Всього за весь термін навчання		34 / 70	15 / 30	49 / 100

13.2. Розподіл змісту освітньо-наукової програми та навчальний час за дисциплінами

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів / годин	Форма підсумк. контролю
1. Обов'язкові компоненти освітньої програми			
<i>1.1. Цикл дисциплін, що забезпечують загальні компетентності аспіранта</i>			
1	Іноземна мова	8 / 240	Екзамен, залік
2	Планування та стандарти наукової діяльності	3 / 90	залік
3	Філософія та методологія науки	6 / 180	Екзамен, залік
4	Промоція наукового продукту та управління проектами	3 / 90	Залік
5	Сучасні методи викладання у вищій школі	3 / 90	Залік
Всього за цикл:		23 / 690	
<i>1.2. Цикл дисциплін, що забезпечують спеціальні (фахові) компетентності аспіранта</i>			
1	Економіка та управління підприємницькими системами	6 / 180	Залік, екзамен
2	Сучасні економічні теорії та економічна політика	3 / 90	Екзамен
Всього за цикл:		9 / 270	
<i>1.3. Цикл практичної підготовки</i>			
Педагогічна практика		2 / 60	Диф. залік
2. Вибіркові компоненти освітньої програми			
<i>2.1. Цикл дисциплін, що забезпечують загальні компетентності аспіранта</i>			
1	Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами Академічна риторика	3 / 90	Залік
2	Сучасні інформаційні технології Реєстрація прав інтелектуальної власності	3 / 90	Залік
Всього за цикл:		6 / 180	
<i>2.2. Цикл дисциплін, що забезпечують спеціальні (фахові) компетентності аспіранта</i>			
1	Інжиніринг та контролінг Менеджмент конкурентоспроможності	6 / 180	Залік
2	Тематичний курс з магістерської програми за вибором	3 / 90	Залік
	Управління бізнес-процесами Екологічний менеджмент Інвестиційний менеджмент		
Всього за цикл:		9 / 270	
Всього за освітню програму:		49 / 1470	

14. Анотації дисциплін

Іноземна мова

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Іноземна мова» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії». Вона забезпечує формування в аспірантів науково-дослідницької професійно-орієнтованої компетентності та передбачає оволодіння культурою академічного письма іноземною мовою з урахуванням канонів сучасного наукового дискурсу.

Кількість кредитів: 3

Мета навчальної дисципліни: вивчення особливостей функціонування іноземної мови у науковій писемній комунікації, засвоєння специфіки академічного письма через ознайомлення із сучасними оригінальними науковими текстами різних жанрів, виявлення їхніх структурних, змістових, мовних, комунікативних і риторичних рис; удосконалення умінь і навичок продукувати якісні тексти фахового спрямування іноземною мовою, грамотно їх оформлювати для підвищення ефективності науково-дослідницької діяльності аспіранта.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: іноземну мову на рівні не нижче B2; основні прийоми пошуку та аналізу наукової інформації; основи теорії дискурсу та тексту; структурно-композиційні, мовні, комунікативні та риторичні особливості різножанрових текстів українського наукового дискурсу.

Після закінчення курсу аспірант повинен вміти: усвідомлено розуміти специфіку іноземного наукового дискурсу і його основних жанрів; ефективно використовувати іноземну мову для здобуття і передавання фахової інформації; самостійного критично мислити, аналізувати і синтезувати, оцінювати здобуту інформацію; анотувати та реферувати іноземну і україномовну літературу за фахом іноземною мовою; репрезентувати результати власних наукових досліджень іноземною мовою у писемній формі, складати план-конспект, готувати слайди презентацій; продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти іноземною мовою (тези, статті, анотації, реферати, розділи дисертацій) відповідно до сучасних вимог; демонструвати високу культуру академічного письма.

Змістовий модуль:

1. Специфіка академічного письма і його основні жанри.

Мова викладання: англійська, німецька, французька.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на 1,2,3 семестрах.

Планування та стандарти наукової діяльності

Завданням вивчення дисципліни “Планування та стандарти наукової діяльності” є опанування різноманітними науковими методами дослідження, що описують та прогнозують сучасні тенденції розвитку, а також курс спрямований на формування вмінь ефективної презентації результатів наукових досліджень.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Викладач доцент Філіпович М.Б.

Мета навчальної дисципліни: “Планування та стандарти наукової діяльності ” – підготувати науковця, який володів би необхідними знаннями і навичками проведення наукових досліджень, написання наукових праць, виступів на наукових зібраннях, базовими знаннями та основам системних досліджень проблем.

Змістові модулі: Курс складається з двох модулів. У *першому змістовому модулі* аспіранти знайомляться із стандартами наукової діяльності, її особливостями, принципами побудови ефективних стратегій, вивчають особливості сприймання інформації аудиторією. У межах навчальної дисципліни ознайомлюються з структурою та форматом кваліфікаційної

роботи, наукового звіту, статті, державними вимогами до оформлення наукових робіт і наукових звітів, вимогами до підготовки кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

У *другому змістовому модулі* до програми включені питання про головні аспекти планування дослідження, структуру дослідницької пропозиції, технологію проведення інформаційного пошуку для обґрунтування актуальності дослідження, технологію написання огляду літератури. Опрацювання даного матеріалу дозволяє аспірантам сформувати навички складання дослідницької пропозиції.

Місце у структурно-логічній схемі дисциплін: нормативна дисципліна, викладається на II році навчання.

Форми та методи навчання: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Методи і критерії оцінювання: Поточний контроль (30 %) усне опитування, письмові роботи студентів, презентації.

Підсумковий контроль (70 %), форма контролю – письмовий залік.

Мова навчання: українська.

Філософія та методологія науки

Мета курсу: розкрити сутнісні характеристики науки, основоположні закономірності науково-пізнавальної діяльності, структуру та методологію наукового знання.

Завдання курсу:

- сформувати фундаментальні знання щодо змісту та сутності логіки, методології та методики наукових досліджень;
- розкрити сутність теорії пізнання, та історичні етапи її розвитку;
- ознайомити студентів із сутністю науки, як інституційної форми наукового дослідження;
- сформувати концептуальне уявлення про особливості сучасного розвитку науки;
- навчити ідентифікувати методологічні проблеми наукової творчості;
- розвинути у студентів навички щодо методики здійснення науково-дослідницької діяльності.

Зміст курсу. Наукове та позанаукове знання. Різноманіття форм знання. Наукове знання як система, його особливості та структура. Співвідношення науки і філософії. Специфіка поняттєвого апарату філософії і науки. Статус науковості філософії. Класифікація наук. Функції науки в житті суспільства. Генеза науки і проблема періодизації її історії. Наука у власному розумінні: головні етапи становлення. Виникнення дисциплінарно організованої науки. Технологічне застосування науки.

Рівні і форми наукового пізнання. Емпіризм і схоластичне теоретизування. Структура і функції наукової теорії. Єдність емпіричного і теоретичного, теорії і практики. Основи науки і їх структура. Ідеали і норми дослідження. Динаміка наукового знання: моделі зростання. Формування первинних теоретичних моделей і законів. Становлення розвинутої наукової теорії. Диференція та інтеграція наук.

Метод і методологія. Класифікація методів. Основні моделі співвідношення філософії та окремих наук. Функції філософії у науковому пізнанні. Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного пізнання. Загальнологічні методи і прийоми дослідження. Розуміння і пояснення.

Наукова традиція. Виникнення нового знання. Евристичний потенціал науки. Наукові революції як перебудова основ науки. Глобальні революції і зміна типів наукової раціональності. Головні характеристики сучасної, постнекласичної науки. Освоєння саморозвитку синергетичних систем і нові стратегії наукового пошуку. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу. Осмислення зв'язків соціальних і внутрішньо наукових цінностей як умова сучасною розвитку науки. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Роль науки у подоланні сучасних глобальних криз.

Роль філософії у формуванні наукових знань про суспільство. Ідея створення «нової науки» (Ф.Бекон, Р.Декарт). Як можливе наукове знання? (І.Кант). Філософія як «наука наук» (Г.Гегель). Наука – «сама собі філософія» (О.Конт). Наука як «загальний духовний продукт суспільного розвитку» (К.Маркс). Науки про природу і науки про культуру (В.Дільтей, В.Віндельбанд, Г.Ріккерт). Методологія соціальних наук і «розумінча соціологія» М.Вебера. Наука і науковий метод. Філософська герменевтика і гуманітарне знання (Г.Гадамер). Особливості сучасного соціального пізнання. Специфіка методів соціально-гуманітарних наук. Закономірності розвитку науки в сучасному світі.

Вимоги до знань і вмінь:

Знати:

- основоположні закономірності науково-пізнавальної діяльності, структуру і динаміку наукового знання;
- місце та функції науки в структурі сучасної цивілізації;
- філософсько-методологічні проблеми природничих та соціогуманітарних наук;
- систему наукових методів та їх класифікацію;
- специфіку емпіричного та теоретичного рівнів пізнання;
- духовно-етичні виміри сучасної наукової діяльності.

Вміти:

- розуміти специфіку науки як системи знання, форми духовного виробництва і соціального інституту;
- аналізувати закономірності розвитку науки, її структуру та рівні;
- розуміти основні методи та сутність сучасного стилю наукового пізнання;
- проектувати та здійснювати комплексні дослідження на основі цілісного системного світогляду та сучасних науково-методологічних підходів;
- реалізовувати стратегію наукового пошуку у відповідності до логіки наукового пізнання.

Промоція наукового продукту та управління проектами

Анотація навчальної дисципліни. Показники успішності наукової діяльності. Форми результатів наукової діяльності. Засоби промоції (просування) наукового продукту: візуалізація, публікація, представлення на конференційних заходах та виставках, забезпечення присутності і доступності в інтернет-просторі, пошук замовника та/або інвестора (грантодавця), реєстрація (патентування) тощо. Кількісні та якісні характеристики результатів діяльності науковця. Суб'єкти та об'єкти наукометричних оцінок, джерела наукометричної інформації. Наукометричні інструменти. Міжнародні стандарти наукометрії. Фактори рейтинговості наукової публікації. Порядок підготовки педбікації до рейтингового видання. Порядок реєстрації наукового продукту як об'єкта права інтелектуальної власності.

Особливості проектів у науковій сфері. Методологія управління науково-дослідницькими проектами. Джерела фінансування наукових проектів: програми МОН України та Державного фонду фундаментальних досліджень, програми ЄС (Горизонт 2020, Ерасмус+), урядові програми розвинутих країн світу, ресурси громадських неурядових організацій, академічно-приватне партнерство. Алгоритм та методика підготовки проектних пропозицій (грантової заявки). Етапи життєвого циклу наукового проекту. Особливості створення та розвитку проектних команд. Технічні та організаційні аспекти реалізації наукового проекту. Проблеми просування наукового продукту на ринки: науково-технологічні парки, створення стартапів, бізнес-інкубація.

Аспіранти повинні знати: способи промоції наукового продукту, види наукового продукту, критерії якісної та кількісної оцінки наукового продукту, алгоритм підготовки і просування наукової публікації, джерела фінансування наукових досліджень, порядок підготовки науково-дослідних проектних заявок, методологію реалізації науково-дослідного проекту.

Аспіранти повинні вміти: візуалізувати результати наукової роботи, визначати орієнтовний якісний рівень наукового продукту (публікації, розробки, теорії тощо),

здійснювати пошук потенційних інвесторів (грантодавців) та партнерів, підготувати і оформити науковий продукт, забезпечити присутність і доступність завершеного наукового продукту для потенційних користувачів (споживачів) на прийнятних для розробника умовах, оформити і подати проектну (грантову) пропозицію.

Сучасні методи викладання у вищій школі

Анотація навчальної дисципліни. Програма навчального курсу «Сучасні методи викладання у вищій школі» складена відповідно до навчального плану підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Навчальний курс спрямований на дослідження ефективних шляхів організації навчального процесу в умовах класичного університету. Навчальна програма ґрунтується на *системному підході* до проектування процесу підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації і *компетентнісному підході* до визначення якості такої підготовки. Технологічна модель навчального курсу передбачає розробку системи *організаційного та науково-методичного забезпечення* (конструювання навчального процесу у вищій школі відповідно до європейського зразка з урахуванням потенціалу дистанційної освіти, використання хмарних інформаційно-аналітичних сервісів, новітніх інформаційних технологій тощо).

Вивчення навчальної курсу «Сучасні методи викладання у вищій школі» сприятиме посиленню особистісної орієнтації професійної підготовки науково-педагогічних кадрів у галузі освіти, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійно-педагогічні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з дидактики, впливатиме на формування творчого підходу до організації науково-педагогічної діяльності, допомагатиме подальшому професійному зростанню.

Об'єктом вивчення навчальної курсу: підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Предметом вивчення навчальної курсу методолого-теоретичне та науково-методичне забезпечення професійної діяльності науково-педагогічних працівників в умовах ступеневої освіти.

Мета навчального курсу оволодіння науково-педагогічними працівниками сучасними науковими здобутками в галузі дидактики та шляхами їх використання у вищих навчальних закладах.

Завдання курсу:

- з урахуванням сучасних підходів (системного, особистісно-діяльнісного, аксіологічного, компетентнісного, когнітивного, культурологічного, контекстно-розвивального технологічного, функціонально-діяльнісного) формувати теоретичну базу знань про сучасні інформаційні та комп'ютерно-комунікаційні технології викладання у вищій школі;
- розкрити основні історичні етапи становлення і розвитку системи вищої освіти в Україні та за кордоном; дати загальну характеристику сучасного освітнього простору вищої школи, перспективи його розвитку;
- визначити та проаналізувати специфіку професійної діяльності викладача у вищому навчальному закладі, формувати уміння створювати програмно-методичне, дидактичне забезпечення занять у вищій школі;
- виховувати відповідальне ставлення до професії, прагнення постійно займатися самоосвітою, саморозвитком, самовдосконаленням.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання елективної навчального курсу «Сучасні методи викладання у вищій школі» узгоджено із вивченням нормативних навчальних курсів з філософії науки, психології, методології та методикою науково-дослідної роботи, менеджментом освіти, правовими основами наукової діяльності тощо.

Курс «Сучасні методи викладання у вищій школі» спрямований оволодіння слухачами наступних **компетентностей:**

- здатність організовувати та визначати цілі і завдання власної та колективної педагогічної діяльності, забезпечувати ефективне їх виконання;

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування сучасних комунікативно-інформаційних та комп'ютерних технологій;
- здатність розв'язувати комплексні проблеми організації навчального процесу та приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей, принципів виховання і навчання;
- здатність визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми в галузі педагогічно-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке аналітичне осмислення педагогічної дійсності, визначення педагогічних дій у нестандартних педагогічних ситуаціях, перспектив розвитку вищої освіти в Україні.

Опанувавши зазначений курс, фахівець **повинен**

Знати:

- принципи державної політики в галузі освіти, міжнародні, державні та регіональні законодавчі документи, нормативні локальні акти, які визначають стратегію розвитку та життєдіяльності системи вищої освіти, розуміти роль науки та освіти в розвитку цивілізації;
- знати категоріально-понятійний апарат педагогічної науки, історико-філософські, науковознавчі та педагогічні чинники становлення та еволюції педагогічної науки як інтегративної галузі науково-практичних знань;
- знати теоретичні основи педагогіки, суть і структуру дидактики, особливості принципів, закономірностей, методи та форми організації навчального процесу у вищій школі, знати історію та сучасний стан досліджень теорій і технологій навчання у вищій школі у зарубіжних країнах світу й в Україні;
- знати основні етапи процесу засвоєння знань, зміст освіти, принципи, методи, форми організації навчального процесу у вищій школі, способи перевірки і оцінки навчальних досягнень студентів;
- знати наукові основи управління закладами освіти, організації методичної роботи, внутрішньо університетського керівництва і контролю

Уміти:

- планувати, моделювати та аналізувати педагогічний процес, здійснювати психолого-педагогічну діагностику і проектувати педагогічну ситуацію;
- раціонально вибирати оптимальні методи при організації навчального процесу, творчо вирішувати педагогічні задачі, володіти інструментарієм сучасних технологій та методів навчання у вищих навчальних закладах, розробляти відкриті відеолекції, організовувати вебінари;
- спостерігати, аналізувати, виявляти, узагальнювати та оцінювати результати педагогічного процесу;
- здійснювати проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів на основі системи Moodle;
- використання хмарних інформаційно-аналітичних сервісів системи GoogleScholar

Володіти:

- методикою та прийоми організації навчання відповідно до теми, мети, складності і значущості навчального матеріалу, використовувати сучасні форми і засоби діагностики якості засвоєного навчального матеріалу і корегувати результати навчання.
- комунікативно-інформаційними та комп'ютерними технологіями навчання;
- володіння професійно-педагогічною комунікацією;
- володіння нормами педагогічної етики і такту;
- здійснювати тьюторський супровід у дистанційному навчанні.

Освітні технології: Упродовж опанування курсу передбачаються форми навчання, адекватні умовам кредитно-модульної системи. Лекційний курс (лекція методологічна, лекція-інтеграція, підсумкова лекція; проблемна, інтерактивна лекція, лекція-візуалізація, лекція-конференція) є науково-теоретичною базою, що забезпечує усвідомлене засвоєння прикладних питань дидактики. *Особистісно-орієнтовані* (технологія навчання як наукового

дослідження, технологія евристичного навчання, метод проектів); активні та інтерактивні технології проведення занять (технологія розвитку критичного мислення через читання, технологія проведення дискусій, кейс-задачі, майстер-клас, проектно-рольове моделювання, професійно-орієнтовані тренінги, круглі столи, проекти тощо).

Запропонована програма ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності, системності, міжпредметних зв'язків, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, співпраці викладача та аспірантів, скеровує подальшу роботу фахівця на підвищення своєї педагогічної майстерності. Процес навчання побудовано на педагогічній фасилітативній взаємодії викладача та аспірантів.

Економіка та управління підприємницькими системами

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Управління підприємницькими системами» належить до переліку обов'язкових дисциплін циклу професійної наукової підготовки. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування у нього компетенцій у сфері менеджменту, економіки, планування і бізнес планування, підприємництва в окремих видах діяльності. Особлива увага приділяється аналізу підходів до управління, моделям управління підприємницьких структур, розкриває сутність системи підприємництва, визначає підприємницьку діяльність ВНЗ.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: залік, екзамен.

Викладач: Ішук Світлана Олексіївна, д.е.н., проф., завідувач відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій ДУ «Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього Національної академії наук України».

Мета навчальної дисципліни: формування у аспірантів комплексного розуміння сутності, механізму та принципів управління підприємницькими системами, моделювання підприємницьких систем.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: сутність, соціально-економічні функції та складові підприємництва його моделі та види, механізм мотивації та методи державного втручання в економіку підприємницьких структур, суб'єктивно-психологічні та економічні проблеми підприємництва, форми захисту майнових прав та інтелектуальної власності; теоретичні засади підтримки економічної безпеки у процесі господарської діяльності.

Аспірант повинен вміти: розробляти комплекс документів різних організаційно-правових форм підприємницької структури, забезпечувати етику підприємницької діяльності та формувати бізнес культуру, розробляти бізнес-плани, здійснювати консалтинг підприємницької діяльності, оцінювати її ризики, ліквідацію та санацію, здійснювати економічне забезпечення підприємницької діяльності, використовувати сучасне програмне забезпечення: «1С: Підприємство», «Enterprise Project Management», «MD Office», «Парус», віртуальне навчальне середовище moodle.

Змістові модулі:

1. Сутність підприємницької системи;
2. Формування підприємницьких систем;
3. Підходи до управління підприємством;
4. Методи управління підприємством;
5. Оцінювання економічної безпеки підприємницьких систем;
6. Управління підприємницькою системою ВНЗ;
7. Управління підприємницькою системою комерційних організацій;
8. Управління підприємницькою системою некомерційних організацій;
9. Управління підприємницькою системою органів державного управління;
10. Управління підприємницькою системою домашніх господарств.

Мова викладання: українська.

Сучасні економічні теорії та економічна політика

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування у нього компетенцій у сфері бізнес культури, регуляторної політики, планування і бізнес планування, підприємництва в окремих видах діяльності. Особлива увага приділяється аналізу методів оцінки результатів підприємницької діяльності та ринкової вартості підприємницької структури, механізму управління комерціалізацією товарів, робіт, послуг.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Викладач: Стрішенець Олена Миколаївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки природокористування та економічної теорії Інституту економіки та менеджменту

Мета навчальної дисципліни: поглиблення і розширення знань студентів щодо основних проблем сучасної економічної теорії, її провідних напрямів і закономірностей розвитку; систематизація знань щодо сутності і механізмів функціонування господарських систем з позицій основних шкіл сучасної економічної теорії; підвищення економічної та загальної культури, розширення кругозору в сфері економічних наук; знайомство з життям і діяльністю видатних економістів світу і вивчення сформульованих ними концепцій

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: предмет, функції, цілі й завдання курсу, методи сучасних економічних досліджень, становлення і розвиток мікроекономічного аналізу, особливості методології сучасних інституціональних підходів, основні напрями і школи сучасної економічної теорії, наукові здобутки провідних представників сучасної економічної науки, місце і роль економічних ідей і пропозицій сучасної теорії в економічній політиці провідних країн Заходу;

Аспірант повинен вміти: аналізувати конкретні економічні ситуації з позицій різних шкіл сучасної економічної думки, охарактеризувати основні течії сучасної економічної теорії та погляди її провідних представників, провести порівняльний аналіз окремих доктрин, шкіл, течій сучасної економічної науки, розкрити науковий внесок окремих шкіл та їх провідних представників у сучасну економічну думку, показати реалізацію теоретичних висновків із досліджень сучасних вчених-економістів в економічній політиці провідних західних країн.

Змістові модулі:

1. Генезис сучасних економічних теорій;
2. Методологія економічної науки й сучасні моделі розвитку економічної теорії;
3. Еволюція кейнсіанства. Теорії посткейнсіанства і нового кейнсіанства;
4. Сучасні концепції неолібералізму і соціальної школи;
5. Монетаризм як основна школа сучасної неокласики;
6. Теорії економічного неоконсерватизму;
7. Соціально-інституціональні технократичні теорії;
8. Теоретико-методологічні засади, структура та основні теорії неоінституціоналізму;
9. Ліворадикальна політична економія. Економічні теорії сучасного марксизму і соціал-демократії;
10. Концепції економічних реформ у постсоціалістичних країнах;
11. Економісти – лауреати Нобелівської премії.

Мова викладання: українська.

Педагогічна практика аспірантів

Анотація навчальної дисципліни: У програмі педагогічної практики аспірантів висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки аспірантів. Подано необхідні матеріали для навчально-методичного забезпечення практики

аспірантів з метою опанування ними знаннями, вміннями та навичками педагогічної діяльності.

Мета навчальної дисципліни: Метою педагогічної практики аспірантів є оволодіння аспірантами сучасними методами, формами та засобами навчання, формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань із базових психолого-педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. В результаті проходження педагогічної практики у аспірантів повинні бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача університету, необхідні для забезпечення провідних аспектів педагогічної діяльності: навчальної, методичної, виховної й дослідницької роботи

Викладачі: керують педагогічною практикою аспірантів/ керівник від кафедри (як правило, науковий керівник аспіранта).

Попередні умови:

Аспірант має знати:

- основні поняття і категорії педагогіки та методики викладання у вищих навчальних закладах;
- навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів;
- сучасні підходи до формування у студентів професійної компетентності;
- інноваційні освітні технології навчання у вищих навчальних закладах;
- форми, види і способи контролю й оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей;
- основні організаційні форми реалізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах;
- основи планування освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- основні положення законодавства України в галузі вищої освіти, програмних документів, які стосуються навчання студентів та викладання у ВНЗ;
- завдання і функції науково-педагогічного працівника;
- вимоги до підготовки документального супроводу викладання у ВНЗ;
- основні принципи, методи, види навчання у ВНЗ.

Аспірант має вміти:

- визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання;
- аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів;
- контролювати й оцінювати рівень сформованості всіх складників професійної компетентності;
- планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- планувати (проектувати) вивчення навчальних дисциплін;
- відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення різних видів навчальних занять;
- використовувати знання про індивідуально-вікові особливості молоді при проведенні занять;
- застосовувати інноваційні методи, прийоми та засоби навчання і виховання студентів;
- підвищувати професійні вміння, вивчати передовий педагогічний досвід.

Змістові модулі:

Змістовий модуль 1.

Навчальна діяльність аспіранта

- планування власної викладацької діяльності, підготовка до занять;
- проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі;
- проведення психолого-педагогічного аналізу відвіданих занять;

- виготовлення роздавального дидактичного матеріалу;
- перевірка письмових робіт студентів;
- проведення консультацій для студентів;
- підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету, що викладається.

Змістовий модуль 2.

Методична діяльність аспіранта

- ознайомлення аспірантів з особливостями організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо);
- ознайомлення з кредитно-модульною організацією курсу, що доручено викладати;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (навчальні програми з дисциплін та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації);
- участь аспірантів у засіданнях кафедр, методичних секцій, в роботі семінарів викладачів тощо;
- складання робочої навчальної програми курсу, що доручено проводити (тематичного плану і планів окремих занять, завдань для самостійної роботи, завдань для поточного, модульного і підсумкового видів контролю тощо);
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та аспірантів.

Змістовий модуль 3.

Виховна діяльність аспіранта

- ознайомлення з організацією виховної роботи в університеті;
- виконання обов'язків помічника куратора академічної групи;
- планування виховної роботи в академічній групі;
- відвідань та аналіз виховних заходів, що проводять інші аспіранти;
- психолого-педагогічного вивчення як особистості окремих студентів, так і колективу групи в цілому;
- складання психолого-педагогічної характеристики академічної групи.

Змістовий модуль 4.

Науково-дослідна діяльність аспіранта

- виконання індивідуальних дослідницьких психолого-педагогічних завдань протягом педпрактики та складання відповідного звіту ;
- участь у роботі методологічних семінарів кафедр.

Мова викладання: українська.

Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами» передбачає вивчення правил оформлення списків використаних джерел у дисертаційних роботах, бібліографічних посилань у наукових статтях відповідно до вимог, які існують в європейському глобалізованому науковому просторі.

Мета курсу: сприяння формуванню науково-бібліографічної культури аспірантів, набуття навичок складання бібліографічних описів різних видів видань відповідно до вимог чинного національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», міжнародного стандарту «ISO 690:2010. Information and documentation – Guidelines for bibliographic references and citations to information resources», різних міжнародних стилів оформлення бібліографічних посилань у наукових статтях в зарубіжних виданнях (MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; ACS (American Chemical Society) style; AIP (American Institute of Physics) style; AMS (American Mathematical Society) style); ознайомлення з українськими та міжнародними системами складання бібліографічних описів.

Структура курсу: курс складається із двох змістових модулів. У *першому змістовому модулі* аспіранти вивчають вимоги до складання бібліографічного опису у списку використаних джерел до наукових робіт відповідно до вимог українських національних стандартів. *Другий змістовий модуль* присвячено розгляду особливостей оформлення бібліографічних посилань за міжнародними стандартами, стилями цитування, правил транслітерації латиницею бібліографічних описів українськомовних та російськомовних наукових джерел при публікації наукових статей у міжнародних виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та інших.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

- загальні вимоги до складання однорівневого бібліографічного опису: використання скорочень, малої та великої літер, приписаної пунктуації, основні відмінності чинного стандарту від радянського ГОСТ 7.1-84;
- вимоги до складання багаторівневого бібліографічного опису (багатотомних, серіальних видань) та аналітичного бібліографічного опису (статей у журналах, розділів в книгах);
- особливості складання бібліографічного опису електронних ресурсів різних видів (статті на веб-сайтах, електронні версії книжкових видань, дописи у соціальних мережах, відеороліки з youtube тощо), аудіо-, відеовидань, архівних джерел;
- специфіку складання бібліографічних описів до наукових статей в журналах, що індексуються міжнародними наукометричними базами даних.

Уміти:

- складати бібліографічний опис різних видів документів (книжкових та періодичних видань, статей із газет і журналів, електронних ресурсів тощо) відповідно до вимог національного стандарту (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006), міжнародного стандарту ISO 690:2010 та основних зарубіжних стилів цитування (MLA style; APA style; Chicago/Turabian style; Harvard style);
- оформлювати бібліографічні описи різних видів документів відповідно до галузевих міжнародних стилів цитування (ACS (American Chemical Society) style; AIP (American Institute of Physics) style; AMS (American Mathematical Society) style);
- використовувати українські та міжнародні автоматизовані системи для складання бібліографічних описів.

Академічна риторика

Анотація навчальної дисципліни. Курс «Академічної риторики» спрямований на вивчення способів підготовки та виголошення ораторської промови з метою певного впливу на аудиторію, аналіз різних сторін мовленнєвої комунікації, що передбачає розгляд мовних ролей співрозмовників, тактики їх мовленнєвої поведінки, різноманітних прийомів впливу на співрозмовника

Мета: сформувати компетенції у царині практичної риторики, що передбачає розвиток в аспірантів практичних навичок успішного проведення переговорів, виступів перед будь-якою аудиторією; формування умінь побудови коректних аргументацій, успішного проведення різних видів суперечок, засвоївши універсальні технології переконання; вміння вести розгорнений монолог (лекцію) з фахової проблематики, конструктивну бесіду; застосовуючи прийоми логічного аналізу, грамотно витлумачувати правові документи; уміти застосовувати методи логіки та риторики для дослідження наукових проблем у галузі економічних наук.

Предмет: основи теорії та практики аргументації

Змістові модулі:

1. Специфіка та типи публічних виступів
2. Топіка. Поняття про аргументацію та критику
3. Види аргументації за схемою, за структурою
4. Види аргументів
5. Прийоми впливу на співрозмовника
6. Компоненти ораторської промови

7. Виразність тексту
8. Виголошення ораторської промови

Місце у структурно-логічній схемі: на вибір, викладається у третьому семестрі.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Сучасні інформаційні технології

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Сучасні інформаційні технології» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Курс IT Essentials охоплює базові комп'ютерні та професійні навички в сфері ІТ. Курс IT Essentials включає лабораторні роботи, що дозволяють отримати практичний досвід в області управління корпоративними мережами. Інструменти моделювання допоможуть відпрацювати навички пошуку та усунення неполадок і перевірити знання на практиці. Даний курс відповідає сертифікації CompTIA A+.

Кількість кредитів: 3

Мета навчальної дисципліни: отримання практичних знань про роботу комп'ютерів і мобільних пристроїв. Вивчення типових уразливостей та загрози безпеці (шкідливе ПЗ, фішинг, спуфінг і соціальна інженерія). Застосування отриманих навичок та знань для налаштування комп'ютерів, мобільних пристроїв і ПЗ, а також для пошуку і усунення можливих несправностей. Розвиток навичок вирішення проблем, використовуючи обладнання та інструмент моделювання мережевої конфігурації Cisco Packet Tracer.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основи побудови сучасних комп'ютерних систем, архітектуру сучасних ЕОМ та операційних систем, апаратні та програмні засоби сучасних комп'ютерних систем, основи комп'ютерної схемотехніки та електроніки, основи комп'ютерних мереж передачі даних, англійську мову на рівні читання технічної документації.

Аспірант повинен вміти: користуватися сучасними комп'ютерними системами, використовувати основні програмні засоби для роботи з мережею Інтернет, користуватися сучасними методами пошуку інформації.

Змістові модулі:

1. Персональний комп'ютер;
2. Лабораторні процедури та використання інструментів;
3. Основи профілактичного обслуговування та усунення неполадок;
4. Операційні системи;
5. Портативні комп'ютери та мобільні пристрої;
6. Принтери і сканери;
7. Мережеві технології;
8. Безпека комп'ютерних систем.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: за вибором, читається на другому році навчання.

Реєстрація прав інтелектуальної власності

Анотація навчальної дисципліни. Принципи правової охорони інтелектуальної власності в Україні. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності України. Життєвий цикл об'єкта права інтелектуальної власності. Законодавство України про інтелектуальну власність. Органи, установи та організації, що мають безпосереднє відношення до охорони прав інтелектуальної власності. Алгоритм реєстрації об'єктів інтелектуальної власності у структурних підрозділах Державної служби інтелектуальної власності: ДП «Український інститут інтелектуальної власності» та ДО «Українське агентство з авторських і суміжних прав». Охоронний

документ, патентна інформація, патентні дослідження. Особливості охорони і набуття прав на різні категорії об'єктів права інтелектуальної власності. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності. Ліцензійні договори та їх види.

Аспіранти повинні знати: інституційну і правову структури системи охорони інтелектуальної власності в Україні; алгоритм правової охорони об'єктів патентного права (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, сортів рослин, порід тварин), засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту (торговельних марок, фірмових найменувань, географічних зазначень), нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності (топографій інтегральних мікросхем, комерційних таємниць, раціоналізаторських пропозицій), об'єктів авторського права і суміжних прав; права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності.

Аспіранти повинні вміти: ідентифікувати результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, що підпадають під охорону правом інтелектуальної власності; визначати, до якої категорії об'єктів права інтелектуальної власності належить той чи інший об'єкт; здійснювати реєстрацію та набувати права на різні категорії об'єктів права інтелектуальної власності; реалізовувати, комерціалізувати та захищати свої права інтелектуальної власності

Інжиніринг та контролінг

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Інжиніринг та контролінг» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування у нього компетенцій у сфері впровадження сучасних принципів розробки і ухвалення управлінських рішень на основі концепції контролінгу та підготовки техніко- економічного обґрунтування, комплексу проектних документів стосовно організації виробництва та управління, експлуатації обладнання та продажу готової продукції. Особлива увага приділяється аналізу методу управління запасами матеріалів, механізму проведення ефективного контролінгу в організації та інжинірингу.

Кількість кредитів: 4

Форма контролю: іспит

Викладач: Макара Оксана Василівна, д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту.

Мета навчальної дисципліни: формування у аспірантів сучасного мислення та спеціальних, системних знань з концептуальних основ управління сучасним підприємством на основі інтегрування, координування та спрямування діяльності різних служб та підрозділів підприємств на досягнення оперативних і стратегічних цілей.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: завдання, функції контролінгу в напрямі планування, бюджетування, обліку, контролю, аналізу; принципи управлінського обліку, формування системи внутрішньої звітності; суть, методики розрахунку і схеми взаємозв'язків показників діяльності підприємства і окремих структурних підрозділів; основи контролінгу та інжинірингу функціональних напрямів діяльності підприємства.

Аспірант повинен вміти: вирішувати питання, пов'язані з постановкою управлінського обліку і внутрішньої звітності підприємства; розробляти релевантні системи показників для оцінки діяльності підприємства і окремих структурних підрозділів; проводити аналіз чинників відхилень фактичних значень оцінних показників від планових; організовувати інформаційні потоки в цілях моніторингу оцінних показників; формулювати висновки і рекомендації для ухвалення управлінських рішень.

Змістові модулі:

1. Види контролінгу, організаційні структури та управління витратами в контролінгу;
2. Засоби проведення ефективного контролінгу в організації.

Мова викладання: українська.

Менеджмент конкурентоспроможності

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Менеджмент конкурентоспроможності» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування фахових компетенцій у сфері управління конкурентоспроможністю підприємства, його окремих підрозділів та товарів. Особлива увага приділяється розробці програм підвищення конкурентоспроможності фірми.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: залік

Викладач: Черчик Лариса Миколаївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Інституту економіки та менеджменту.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів комплексу знань про принципи, категорії, методи менеджменту конкурентоспроможності та оволодіння ними на базі інтеграції теоретичних і прикладних знань, здобутих у процесі вивчення нормативних і спеціальних дисциплін, навичок, надбаних протягом проходження практики за магістерською програмою, практичних умінь щодо управління конкурентоспроможністю конкретної фірми.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні конкурентні переваги та способи їх досягнення залежно від ситуації, що складається; види конкурентних стратегій, основні типи ринків та відповідні їм ефективні стратегії конкуренції; основні моделі вибору конкурентних стратегій і способи їх реалізації; загальні та специфічні чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності організації; сутність загальної концепції менеджменту конкурентоспроможністю та їх особливості для організацій різних типів.

Аспірант повинен вміти: здійснювати діагностику та аналіз становища фірми у конкурентному середовищі; здійснювати діагностику та ревізію поточної конкурентної стратегії фірми; здійснювати аналіз конкурентних переваг, якими володіє фірма, та визначити ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення її конкурентоспроможності; виконувати розрахунки, пов'язані з оцінкою інтенсивності конкуренції; виконувати розрахунки та здійснювати аналіз одиничних, групових та інтегральних показників якості продукції, конкурентоспроможності фірми; розробляти програми підвищення конкурентоспроможності для фірм; визначати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю фірм.

Змістові модулі:

1. Поняття конкуренції та конкурентного середовища фірми;
2. Конкурентоспроможність підприємства;
3. Конкурентоспроможність продукції;
4. Конкурентні стратегії;
5. Конкурентні переваги і конкурентні ходи;
6. Формування внутрішніх ключових компетенцій;
7. Система та функції управління конкурентоспроможністю фірми;
8. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності;
9. Специфічні особливості формування та управління конкурентоспроможністю організацій різних типів.

Мова викладання: українська.

Управління бізнес-процесами

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Управління бізнес-процесами» належить до переліку дисциплін тематичного курсу з магістерської програми. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування фахових компетенцій у сфері менеджменту.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік

Викладач: Іщук Світлана Олексіївна, д.е.н., проф., завідувач відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього Національної академії наук України».

Мета навчальної дисципліни: оволодіння системою теоретично-методологічних поглядів на розуміння специфіки управління бізнес-процесами, впровадження ефективних управлінських рішень, контролювання діяльності та забезпечення якості системи менеджменту суб'єктів господарювання.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати:

- сутність, складові управління бізнес-процесами;
- методи визначення основних та додаткових бізнес-процесів;
- організаційні основи впровадження системи управління бізнес-процесами.

Аспірант повинен вміти:

- розробити бізнес-процеси;
- працювати з науковою літературою;
- обґрунтовувати прийняті рішення;
- обґрунтувати власну точку зору, толерантно вести себе під час дискусії;
- вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації;
- вільного володіння понятійним апаратом;
- оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо;
- формувати систему організаційного та інформаційного забезпечення управління бізнес-процесами;
- застосовувати теоретичні знання для проектування бізнес-процесів та відповідних їм організаційних структур.

Змістові модулі:

1. Сутність та види бізнес-процесів
2. Науково-методичні засади управління бізнес-процесами
3. Система управління бізнес-процесами
4. Організаційне забезпечення управління бізнес-процесами.
5. Критерії ефективності проектування бізнес-процесів
6. Методи проектування бізнес-процесів
7. Розподіл повноважень та відповідальності
8. Механізм впровадження системи управління бізнес-процесами

Мова викладання: українська.

Екологічний менеджмент

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Екологічний менеджмент» належить до переліку дисциплін тематичного курсу з магістерської програми. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування фахових компетенцій у сфері екологічного менеджменту.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік

Викладач: Черчик Лариса Миколаївна, д.е.н., професор кафедри менеджменту Інституту економіки та менеджменту.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння системою теоретично-методологічних поглядів на розуміння специфіки екологоорієнтованої економічної діяльності та раціонального використання екосистем, впровадження ефективних управлінських рішень, контролювання діяльності суб'єктів господарювання, формування екологічного світогляду тощо.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати:

- сутність, складові, функції екологічного менеджменту;
- методи екологічного менеджменту;
- законодавчо-правові основи екологічного менеджменту.

Аспірант повинен вміти:

- розробити стратегічні напрями діяльності об'єктів ПЗФ;
- працювати з науковою літературою;
- обґрунтовувати прийняті рішення;
- обґрунтувати власну точку зору, толерантно вести себе під час дискусії;
- вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації;
- вільного володіння понятійним апаратом;
- оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо;
- формувати систему організаційного та інформаційного забезпечення екологічного менеджменту об'єктів ПЗФ;
- застосовувати основні методи екологічного менеджменту.

Змістові модулі:

1. Еволюція екологічного менеджменту
2. Науково-методичні засади екологічного менеджменту
3. Система екологічного менеджменту
4. Державний контроль за дотриманням заповідного режиму на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду.
5. Критерії ефективності екологічного менеджменту
6. Екологічні ризики
7. Екологічні стандарти
8. Екологічна сертифікація
9. Екологічний аудит природно-заповідного фонду
10. Екологічна експертиза
11. Екологічне ліцензування
12. Екологічний моніторинг та прогнозування

Мова викладання: українська.

Інвестиційний менеджмент

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Інвестиційний менеджмент» належить до переліку дисциплін тематичного курсу з магістерської програми. Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування фахових компетенцій у сфері інвестиційного менеджменту.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік

Викладач: Ліпич Любов Григорівна, д.е.н., професор кафедри менеджменту Інституту економіки та менеджменту.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління інвестиційною діяльністю підприємств, відповідних компетенцій на основі засвоєння основних теоретичних положень та опанування необхідними практичними навичками, що дозволяють ефективно здійснювати цю діяльність на підприємстві.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати:

- дослідження зовнішнього інвестиційного середовища та прогнозування кон'юнктури

інвестиційної діяльності;

- розробки стратегічних напрямків інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва;
- розробки стратегії формування інвестиційних ресурсів суб'єкта інвестиційної діяльності;
- пошуку і оцінювання інвестиційної користі реальних проектів і добір з них найефективніших; оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів і добір з них найефективніших; підготовки рішень про своєчасний вихід з неефективних проектів (продаж окремих фінансових інструментів).
- формування та оцінювання інвестиційного портфеля за критеріями дохідності, ризику та ліквідності; організацію моніторингу інвестиційних програм і проектів;
- поточного планування та оперативне управління реалізацією окремих програм і проектів.

Аспірант повинен вміти:

- формулювати цілі інвестиційної діяльності підприємства;
- формувати систему організаційного та інформації забезпечення інвестиційного менеджменту на підприємстві, здійснення інвестиційного аналізу та планування інвестиційної діяльності, забезпечування контролю за основними формами інвестиційної діяльності підприємства; застосовувати основні методи прогнозування інвестиційного ринку;
- розробляти бізнес-плани реальних інвестицій обґрунтування інвестиційної програми; здійснювати оцінку фінансових інвестицій інвестиційний портфель підприємства;
- проводити оцінку інвестиційних ризиків, обґрунтовувати методи їх мінімізації.

Змістові модулі:

1. Сутність, мета та функції інвестиційного менеджменту
2. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат
3. Оцінка та прогнозування розвитку інвестиційного ринку
4. Інвестиційна стратегія підприємства
5. Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства
6. Управління реальними інвестиціями підприємства
7. Бізнес-план реального інвестиційного проекту, методичні засади його розробки
8. Формування програми реальних інвестицій підприємства
9. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства
10. Управління фінансовими інвестиціями підприємства
11. Управління портфелем фінансових інвестицій підприємства

Мова викладання: українська.